

A photograph of a woman's hand resting on a large, crumpled sheet of pink paper. The hand is positioned in the center-right of the frame, with fingers slightly spread. The woman is wearing a dark green, patterned long-sleeved top. The background is a soft, out-of-focus light blue and white, suggesting an outdoor setting. The overall mood is calm and contemplative.

de wakkeren

lesmap

MONA THIJS

Welke wakkeren dwalen er door de nacht?

Wie beschouwt de nacht als een wereld waarin het onmogelijke mogelijk wordt?

Wie ligt er wakker?

En hoe ziet een ontmoeting tussen die figuren eruit?

De nacht wordt een magisch-realistische ruimte waarin de rollen omkeren, waarin het licht haar schaduwen werpt, maar sommige dingen ook oogverblindend laat oplichten.

OVER HET SOCIAAL-ARTISTIEK PROJECT DE WAKKEREN

Naar aanleiding van de **Werelddag van Verzet tegen Armoede** (17 oktober) creëerde Mona Thijs 'De Wakkeren', een **poëtische tekstvoorstelling** over de mogelijkheden en de obstakels van de nacht. Voor de tekst baseerde ze zich op verhalen die Menenaars in armoede of kwetsbaarheid schreven en vertelden tijdens een **workshopreeks bij verschillende sociale organisaties** zoals het Rode Kruisopvangcentrum en activeringscentrum t Ac-oord.

Door die insteek, de samenwerking tussen professionele theatermakers en specifieke doelgroepen, spreken we over een **sociaal-artistiek project**. In 'De Wakkeren' zien jullie geen professionele spelers aan het werk. Al hebben Ann, Marinka, Marte en Stefaan wel allemaal acteervaring, o.a. bij De Figuranten (Menen) en Antigone (Kortrijk). Enkele acteurs namen ook al deel aan de schrijfworkshops en maakten dus het volledige traject mee. De mensen achter de schermen zijn wél professionals: naast Mona Thijs (tekst en regie) bestaat de crew uit Gilles Pollak (scenografie en licht), Sam De Clercq (muziek) en Kirsten Mariën (tekstcoaching).

Het hele sociaal-artistieke project begon met een droom van een groep sociaal bewogen mensen en organisaties uit Menen*. Elk jaar grijpen ze de Werelddag van Verzet tegen Armoede aan om de stem van mensen in armoede te laten weerklinken. Samen met Mona Thijs nodigden ze deelnemers uit om hun eigen ervaringen om te zetten in fictie. Het resultaat reikt op die manier verder dan hun problematiek: het verhaal gaat **niet enkel over zorgen en moeilijkheden maar ook over dromen en verbeelding**. 'De Wakkeren' is dus zeker geen documentair theaterstuk, al zitten er tussen de regels veel verwijzingen naar het echte leven.

De voorstelling vindt plaats op een bijzondere locatie: een leegstaande **stationsloods**. We kozen er expliciet voor om 'De Wakkeren' niet in een klassieke theaterzaal te spelen. We gingen op zoek naar een plek met een soort universeel karakter. Het station is bij uitstek een plaats die voor iedereen toegankelijk is. Niemand krijgt in een station het gevoel dat hij of zij er niet thuishoort of niet welkom is.

OVER MONA THIJS

Mona Thijs is een sociaal bewogen theatermaakster en schrijfster. Al tijdens haar studies aan het Antwerpse Conservatorium ontwikkelde Mona een grote voorliefde voor sociaal geïnspireerd artistiek werk. Ze deed o.a. stage bij Het Gevolg (Turnhout), net als De Figuranten een structureel erkend sociaal-artistiek gezelschap. Er verschenen kortverhalen van haar in de literaire tijdschriften DWB en Deus Ex Machina. Ze regisseerde de theatervoorstelling 'Blueberries leave bruises on the skin' en schreef verschillende podiumteksten. Mona is voortdurend op zoek naar nieuwe vormen voor haar woorden: meertalige radioshow's over de Haspengouwse fruitpluk, herinneringen in postkaartvorm, variétéschows over vergeten vrouwelijke dichters. Maar tussen die nieuwe vormen in zoekt ze het liefst haar toevlucht in een *old school* goed gesprek.

WAT VOORAF GING

Uit de inleiding van Mona Thijs in de bijhorende publicatie van 'De wakkeren'.

"Op de eerste workshop, midden april, stelde ik de groep deelnemers de vraag: wie zijn de wakkeren die in jullie verbeelding de nacht bevolken? Na wat aarzeling komen de antwoorden op gang: nachtuilen, wakers, wolven, geesten, bakkers, hanen, horecapersoneel, slapelozen, rovers, daklozen, politie, jachtdieren, ambulanciers, wolven, trollen, truckchauffeurs, brandweerlieden, nachtploegen, verplegend personeel, piekeraars, manische poetsers, paniekerige types. En af en toe valt stil het woord 'ik.'"

Daarna werkten de deelnemers elk een personage uit. "Er wordt gekozen voor een nachtelijke rover, een dj, een telepathische geest. K., één van de deelnemers, kiest een dakloze. Hij noemt hem Jack en geeft hem zachte ogen en twijfelende bewegingen. Jack is negentien en bang van de schimmen die over de muren trekken 's nachts, hij vraagt zich af welke pyjama's de mensen dragen in het gebouw van het portaal waar hij zijn eerste nacht doorbrengt. Dat K. zelf negentien was toen hij op straat belandde, is niet van tel. Jack is een personage nu, met een eigen leven en eigen keuzes. Als ik K. vraag waar Jack trots op is, denkt K. geamuseerd na. 'Dat zijn grootmoeder hem van de straat heeft gehaald toen niemand anders dat deed, en dat ze spaghetti bolognese voor hem maakte.' In deze verbeelding maakt het niet uit dat er in het echt niemand was die voor K. spaghetti bolognese maakte, dat hij, eens van straat, voor zichzelf leerde koken. Dat is het mooie aan de verbeelding: ze stelt ons in staat ons tot ons eigen verhaal te verhouden in plaats van ermee samen te vallen.

In de tekst en de voorstelling heerst er een strijd tussen licht en donker, tussen dag en nacht. Hierover schreef Mona dit: "De nacht is natuurlijk niet voor alle wakkeren iets dat zo snel mogelijk voorbij moet gaan, of verdreven moet worden. In de zeventiende eeuw, toen de eerste straatlantaarns opdoken in de straten van grootsteden als Amsterdam en Parijs, werden de olielampen regelmatig kapotgegooid met stenen. Het ging niet zomaar om vandalisme, maar om verzet. Waar sommigen blij waren dat de duisternis verjaagd werd, waren anderen woedend dat hun de duisternis werd ontnomen. Activistische kunstenaars, nachtelijke bendes, prostituees, Robin Hoodachtige verzetshelden: voor hen was het donker noodzakelijk. Er barstte 'een strijd om de nacht' los."

"Dat is waar we met 'De Wakkeren' naar op zoek zijn gegaan, zowel in de schrijfworkshops als in de uiteindelijke theatertekst: **de ontmoeting tussen zij die wakker zijn omdat het niet anders kan en zij die wakker zijn als daad van verzet**. Stel je voor: de hanen kraaien in codes zodat de Robin Hoods weten dat ze zich moeten terugtrekken. De wolven ontfermen zich over de waakhonden, want wie waakt er over de wakers? De daklozen alarmeren de brandweerlieden dat vlammen de horizon van de stad kleuren. De nachtploegen zwaaien met hun smeulende sigaretten als oriëntatiepunt voor een verdwaalde kroegenloper, en die kroegenloper belandt aan het einde van de nacht in het raamkozijn van een slapeloze, en fluistert een verhaal waar de slapeloze eindelijk van in slaap valt."

Concept: Mona Thijs

Acteurs: Ann Cael, Marinka Cuvelier, Marte Tamsin en Stefaan Vanhaute

Scenografie: Gilles Pollak

Tekstcoaching: Kirsten Mariën (cie Tartaren)

Muziek: Sam De Clercq

Fotografie: Emma Ostyn

Foto posterbeeld: Casper de Geus

*'De Wakkeren' is een project van CC De Steiger, Sociaal Huis Menen, De Figuranten, CAW Zuid-West-Vlaanderen, Welzijnsschakel Grenslicht, Rode Kruisopvangcentrum, Cie Tabloo en Academie voor Beeld, Muziek & Woord Stad Menen. Met de steun van vdk bank, Nationale Loterij, Rotaract en Rotaryclub Menen.

ZELF AAN DE SLAG?

In de bijhorende publicatie kan je verhalen en teksten lezen die uit de schrijfworkshops ontstonden. Hieronder vind je alvast een greep uit de oefeningen die Mona creëerde om zo tot de wereld en de tekst van 'De wakkeren' te komen.

1. WIE ZIJN 'DE WAKKEREN'? Wie is er 's nachts vaak of altijd wakker? Noteer 5 verschillende personages.
2. MAAK EEN BIOGRAFIE VAN 1 VAN DIE WAKKEREN AAN DE HAND VAN KRANTENKNIPSELS. Misschien vind je een foto die goed bij het personage past? Of een uitspraak? Of karaktereigenschappen?
3. KIES EEN FOTO VAN DE NACHT OF EEN VOORWERP EN SCHRIJF HET VERHAAL VAN EEN WAKKERE. Wat zou jouw personage voelen bij het zien van het schilderij 'De sterrennacht' van Vincent van Gogh?
4. WELKE VRAGEN HOUDEN JOU SOMS WAKKER? Filosofer en fantaseer: hebben duizendpoten echt duizend poten? Zou mijn buurman nu ook nog wakker zijn? Een greep uit de antwoorden van de workshops vind je hieronder.
5. KIES 1 VRAAG EN MAAK ER EEN MONSTERLIJK FIGUUR VAN (kan in tekst of plastisch). Werk bijvoorbeeld die duizendpoot met 999 poten uit. Of de buurman die altijd synchroon wakker ligt met jou.
6. SCHRIJF EEN ODE AAN HET LICHT OF AAN HET DONKER.

ZOU ER EEN STER BOVEN MIJN HUIS STAAN? HOEVEEL NARCISSEN ZULLEN MORGEN VERWELKT ZIJN IN MIJN TUIN? WAAROM GROEIEN MIJN MUNTEN NIET IN MIJN PORTEMONNEE? VERANDEREN DE DINGEN ALLEEN MAAR OMDAT WE HEN ANDERS BEKIJKEN? ZAL MIJN ZOON MIJ MORGEN NOG EVEN GRAAG ZIEN? WANNEER BEGINNEN MIJN SLAAPPILLETJES TE WERKEN? HOEVEEL KEER GAAT DIE ROTMUG MIJ NOG STEKEN? HEB IK DE JUISTE KEUZE GEMAAKT? KAN JE ZELF NOG RECHT IN DE SPIEGEL KIJKEN? ZAL DEN DAUW LANG BLIJVEN LIGGEN? WAAR LIGT DE SLEUTEL VAN ONS LEVEN? HANGT HIJ AAN EEN (IMAGINAIRE) SLEUTELBOS? WAAROM BLIJFT JOUW TIJD NIET STILSTAAN ALS DE TREIN VERTRAGING HEEFT OF JE IN DE FILE STAAT, ZODAT JE TOCH NOG OP TIJD BENT? HOE VOELT EEN NACHTMERRIE ZICH? WAAR ZIJN MIJN OUDERS NU? ZIET MIJN BUURMEISJE EVENVEEL STERREN ALS IK ALS ZE DOOR HAAR SLAAPKAMERVENSTER KIJKT? WAAROM? WAT NU? ALS EEN APPEL OP EEN LIEVEHEERSBEESTJE VALT, IS DAT LIEVEHEERSBEESTJE DAN PLAT? IS ER EEN SOORT BEGRAFENISDIENST ONDER SOORTGENOTEN? IS EEN AFGEVALLEN BLAD HUN LIJKWADE? ONTSTEKEN ZIJ VUURVLIEGJES TER NAGEDACHTENIS? KAN IK HIEROP TERUGKOMEN? WIE BEN IK? WAAR GA IK NAARTOE? EIGENLIJK NOG WEL IETS? HOE DOEN ZIJ HET?